Recension

Bangsholt, F. 1983. *Sandspringernes og løbebillernes udbredelse og forekomst i Danmark ca. 1830–1981 (Coleoptera: Cicindelidae & Carabidae).* Dansk Faunistisk Bibliotek. Bind 4. Scandinavian Science Press Ltd. København. 271 s. (Boken kan beställas från Scandinavian Science Press Ltd., Langåsen 4, Ganløse, DK-2760 Måløv, Danmark. Pris 240 Dkr+porto, 20% rabatt erhålles vid abonnemang på Dansk Faunistisk Bibliotek.)

Det är ganska många år sedan Carl H. Lindroth's klassiska arbete "Die fennoskandischen Carabidae" utkom. Till glädje för alla som är intresserade av nordiska carabider har nyligen ovanstående faunistiska och djurgeografiska arbete publicerats, som dock i sin uppbyggnad begränsar sig till de danska arterna. Texten är på danska med ett sammandrag på engelska av Ole Lomholdt.

Arbetet behandlar samtliga 314 i Danmark anträffade arter. Ett synnerligen omfångsrikt material från både museer och privata samlingar ligger till grund för undersökningen; ej mindre än ca 1/2 million exemplar fördelade på över 100 000 fynd. Omkring 3/4 av detta material har insamlats av amatörer. Bangsholt har själv bestämt eller kontrollerat en stor del av djuren och registrerat fynden på utbredningskort och i kartotek. De största avsnitten i boken är dels en "fortegnelse over arterna", dels utbredningskartorna. I den i systematisk följd uppgjorda artförteckningen lämnas följande upplysningar för varje art: om arten är macropter, brachypter eller uppvisar vingdimorfi, sammanlagda antalet lokaler för arten i Danmark under 1830–1981 och hur fynden fördelas mellan olika tidsperioder (1830–1899, 1900–1949, 1950–1981), ekologiska uppgifter, utbredning och frekvens. Detaljerade fynduppgifter föreligger för de ovanligare eller på annat sätt intressanta arterna. Arter som uppenbarligen minskat i antal under senare år eller som blivit vanligare tillmäts särskild uppmärksamhet. I många fall lämnas uppgifter om förekomsten utanför Danmark, särskilt närliggande områden såsom Skåne och Nordtyskland. I avsnittet med utbredningskartorna har alla lokaler lagts in i ett rutsystem där olika symboler anger i vilken (vilka) tidsperiod(er) fynden gjorts. I övre högra hörnet på varje karta finns dessutom en mindre karta med den europeiska utbredningen.

Resten av boken behandlar huvudsakligen de danska arternas djurgeografi och alla problem i samband härmed, belysta med ett flertal illustrationer. Ett annat intressant kapitel är det om förändringar i den danska jordlöparfaunan. Som tidigare nämnts har fynden delats upp i olika tidsperioder. Efter att hänsyn tagits till samlaraktiviteten under olika tidsperioder får man säkra siffror på en arts eventuella tillbakagång eller spridning. 16 arter har bevisligen invandrat till Danmark i sen tid medan 5 arter är utdöda (därav den stora, även i Sverige sannolikt utdöda *Sphodrus leucophthalmus* (L.)). Skrämmande, men ej helt oväntat, är att inte mindre än 72 arter, dvs. nästan 1/4 av hela faunan, under senare år gått starkt tillbaka och blivit betydligt sällsyntare. I både Mellaneuropa och i Sverige har man iakttagit samma oroväckande och förhållandevis mycket snabba tillbakagång hos många arter. Bangsholt anser biotopförstörelse vara den främsta anledningen. Andra orsaker som tillmäts vara av betydelse för en del arter är bl a klimatförändring, kemiska giftutsläpp, gödsling och utebliven tillflygning. Utebliven tillflygning beror helt enkelt på att populationerna på kontinenten gått omkull. Detta innebär en radikal nedgång för en del arter som i Danmark befinner sig på gränsen till sin europeiska utbredning. Ett exempel är *Dolichus halensis* (Schaller) som i Danmark (och Skåne) på 1800-talet fick kontinuerliga tillskott från Mellaneuropa och därför kunde överleva medan arten i senare tid nästan försvunnit.

Bangsholts arbete måste anses vara en ovärderlig dokumentation av de danska carabidernas utbredning och förekomst under de sista 150 åren. Även för en svensk läsare finns mycket att hämta. Ett stort arbete och en betryggande hög kunskapsnivå hos författaren ligger utan tvekan bakom innehållet i denna bok. Frits Bangsholt gratuleras till det goda resultatet.

Rickard Baranowski